

RIIGIKOHUS

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	9-13/14-4
Otsuse kuupäev	19. juuni 2014. a
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Tambet Tampuu, liikmed riigikohtunik Jüri Ilvest, riigikohtunik Jüri Põld, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Ülle Jänes ja Tallinna Halduskohtu Tallinna kohtumaja kohtunik Maret Altnurme
Kohtuasi	A Maakohtu B kohtumaja kohtuniku X, sündinud 11.06.1960. a, kohtunikuks nimetatud 21.06.1995. a, distsiplinaarasi.
Distsiplinaarmenetluse algataja	Tartu Ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks
Asja läbivaatamise kuupäev	6. juuni 2014. a
Istungil osalenud isikud	Tartu Ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks, A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X ja tema esindaja vandeadvokaat Veljo Viilol
	Istungit protokollis sekretär Triinu Meeru

RESOLUTSIOON

- 1. Mõista A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X distsiplinaarkorras süüdi ametikohustuste mittekohases täitmises ja määrata talle distsiplinaarkaristuseks noomitus.**
- 2. Otsuse peale on kohtunikul õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule kolmekümne päeva jooksul alates otsuse kuulutamisest.**
- 3. Otsus jõustub pärast otsuse teises punktis nimetatud tähtaja möödumist, kui kohtunik pole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.**

DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

1. Tartu Ringkonnakohtu esimees Kersti Kerstna-Vaks (ringkonnakohtu esimees) algatas 09.04.2014. a distsiplinaarmenetluse A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X (kohtunik) kohta kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 alusel seoses sellega, et kohtunik täitis oma ametikohustusi mittekohaselt.

Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi menetluses oli Natalja Netsšajeva (kaebuse esitaja) määruskaebus A Maakohtu 28.11.2013. a määruse peale tsiviilasjas nr 2-13-28754. Selle määruskaebuse menetlemise käigus selgus, et A Maakohus oli 08.02.2010. a teinud kohtuotsuse tsiviilasjas nr 2-09-11523 (08.02.2010. a kohtuotsus), millega mõistis Eduard Kriinalt (võlgnik) kaebuse esitajale välja elatise kahe lapse kasuks, kummalegi 2 175 krooni (139,01 eurot) kuus. B kohtutäitur Andrei Krek (kohtutäitur) algatas selle kohtuotsuse täitmiseks täiteasja nr 066/2010/254. A Maakohus (kohtunik X) tegi tsiviilasjas nr 2-12-47150 11.01.2013. a kohtuotsuse (tagaseljaotsus), millega suurendas 08.02.2010. a kohtuotsusega välja mõistetud elatist. Tagaseljaotsuse resolutsiooni punktiga 2 peatati 08.02.2010. a kohtuotsuse täitmine alates 11.01.2013. a. Tagaseljaotsuse põhjendavas osas on märgitud, et kohus luges tõendatuks, et uue elatise otsuse langetamise tõttu tuleb peatada 08.02.2010. a otsuse täitmine alates 11.01.2013. Tagaseljaotsus jõustus. Kohtutäitur algatas tagaseljaotsuse täitmiseks täiteasja nr 066/2013/450. Ta tegi 27.03.2013. a määruse, millega peatas tagaseljaotsuse resolutsiooni p-st 2 tulenevalt täitemenetluse täiteasjas nr 066/2010/254.

Kohtutäitur selgitas Tartu Ringkonnakohtule kirjalikult, et võlgnik võlgnes lastele tagaseljaotsuse seisuga elatusraha summas 13 166,85 eurot. N. Netsšajeva kui laste seaduslik esindaja taotles 06.09.2013. a maakohtult tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 tuleneva ebatäpsuse kõrvaldamist, mis takistab elatise võla sissenõudmist. Maakohus (kohtunik X) tegi 02.10.2013. a määruse, milles keeldus TsMS §-le 447 järgi tagaseljaotsuse resolutsiooni täpsustamisest. Kohtunik ei selgitanud laste seaduslikule esindajale, millised oleksid seadusest tulenevad võimalused tekkinud probleemi lahendamiseks.

Laste seaduslik esindaja esitas kaebuse kohtutäituri tegevuse peale (tsiviilasi nr 2-13-28754), mille sisuks oli taotlus, et kohtutäitur tühistaks täitemenetluse peatamise ja jätkaks varem väljamõistetud elatise osas täitemenetlust. Kohtutäitur leidis, et täitemenetluse jätkamist täiteasjas nr 066/2010/254 takistab tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2. A Maakohus jättis 28.11.2013. a määrusega kaebuse rahuldamata. Tartu Ringkonnakohtus tegi samas tsiviilasjas 06.03.2014. a määruse, milles leidis, et kohtutäituri tegevuse peale esitatava kaebusega ei ole laste seaduslikul esindajal võimalik oma eesmärgi saavutada. Ringkonnakohtu määruse kohaselt oleks võimalik lahendus sissenõudjale esitada tuvastushagi TsMS § 368 lg 2 alusel.

Hageja ei ole koos hagiga esitanud kohtule taotlust varasema kohtuotsuse (tsiviilasi nr 2-09-11523) täitmise peatamiseks. Sellist taotlust ei ole esitanud ka kostja. TsMS § 439 kohaselt ei või kohus otsuses ületada nõude piire, ega teha otsust nõude kohta, mida ei ole esitatud. Kohtunik on tagaseljaotsust tehes nimetatud selget nõuet kohtuotsuse resolutsioonile rikkunud ja ületanud otsuses nõude piire. Täitemenetluse peatamine kohtu poolt on õigusaktide kohaselt võimalik põhimõtteliselt kas esialgse õiguskaitse korras (TsMS § 378 lg 1 p 6), kohtuotsuse täitmise korra kindlaksmääramise korras (TsMS § 445) või TMS § 45 alusel. Kõikidel nimetatud võimalikel juhtudel saab kohus täitemenetluse peatada üksnes siis, kui taotluse esitamiseks õigustatud menetlusosaline on esitanud kohtule vastava taotluse. Antud juhul puudus taotlus täitemenetluse peatamiseks. Tagaseljaotsuses puudub ka menetluse peatamise vajaduse põhistus ja viide asjakohasele õiguslikule alusele.

Kohtunik avaldas selgituses ringkonnakohtu esimehele, et ta juhindus menetluse peatamisel TsMS §-st 459, mis reguleerib jõustunud kohtuotsuse muutmist korduvate kohustuste osas ja mille teise lõike kohaselt võib otsust muuta alates uue hagi esitamise ajast. Kohtunik avaldas oma selgituses, et

08. 02.2010. a kohtuotsuse järgne summa oli nagunii juba kostjalt sisse nõutud sundtäitmise käigus. Sellist seletust andes on kohtunik jätnud tähelepanuta koos hagiavaldusega kohtule esitatud kohtutäituri assistendi O. Mišina 12.10.2012. a tõendi, mille kohaselt oli 01.10.2012. a seisuga võlgniku elatusraha võlgnevus 11 797,25 eurot. Veel leidis kohtunik, et kõnealuse olukorra tekitas kohtutäitur, kes on kohtuotsust menetluse peatamise osas tõlgendanud laiendavalt. Kohtunik avaldas, et ta on vastavat formuleeringut kasutanud korduvalt. Tema selgitusest on võimalik järeldada, et ta ei saa aru mõiste „kohtuotsuse täitmise peatamine“ sisust ja tagajärgedest.

Seega on kohtunik, peatades tagaseljaotsusega 08.02.2010. a kohtuotsuse täitmise (sh laste kasuks elatise väljamõistmise osas), oluliselt rikkunud asjakohaseid menetlusõigusnorme, mis on KS § 87 lg 2 järgi kohtuniku ametikohustuste mittekohane täitmine. Nimetatud teoga põhjustas kohtunik raske tagajärje, muutes võimatuks elatise võla summas 13 166,85 eurot sissenõudmise. Kui kohtuotsuse resolutsiooni korrigeerimine ei olnud TsMS § 447 lg 1 järgi võimalik, tulnuks kohtul avaldajale vähemalt selgitada, kuidas oleks kaebuse esitajal võimalik saavutada peatatud täitemenetluse jätkamist.

Arvestades eeltoodut, palus ringkonnakohtu esimees distsiplinaarkolleegiumil vastavalt KS §-le 94 arutada distsiplinaarsüütegu ning määrata kohtunikule õiglane distsiplinaar karistus.

DISTIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID JA TUVASTATUD ASJAOLUD

2. Distsiplinaarsüüdistuses kirjeldatud faktiliste asjaolude tõendamiseks on distsiplinaarkolleegiumile esitatud järgmised dokumendid: 1) kohtunik X 28.03.2014. a seletuskiri Tartu Ringkonnakohtu esimehele; 2) A Maakohtu 11.01.2013. a otsus tsiviilasjas nr 2-12-47150; 3) A Maakohtu 08.02.2010. a otsus tsiviilasjas nr 2-09-11523; 4) A Maakohtu 02.10.2013. a määrus tsiviilasjas nr 2-12-47150; 5) Tartu Ringkonnakohtu 06.03.2014. a määrus tsiviilasjas nr 2-13-28754; 6) Kohtutäitur A. Kreki vastus järelepärimisele nr 4/6/2014; 7) 16.11.2012. a hagiavaldus (tsiviilasi nr 2-12-47150); 8) kohtutäituri A. Kreki assistendi O. Mišina 12.10.2012 .a tõend; 9) Aleksandra ja Aliina Kriina 06.09.2013. a taotlus.

3. Tartu Ringkonnakohtu esimehele 28.03.2014. a esitatud kirjalikus seletuses leiab kohtunik, et kohtutäituri poolt puudus igasugune õiguslik alus tõlgendada tagaseljaotsuse resolutsiooni teist punkti TMS § 46 lg 1 p-s 2 nimetatud dokumendina, mis kohustab kohtutäiturit peatama sundtäitmise. TMS § 45 esimene lause lubab maakohtul ainult võlgniku avalduse alusel sundtäitmise peatada või täitmist pikendada või ajatada, kui menetluse jätkamine on võlgniku suhtes ebaõiglane. Võlgnik ehk kostja ei ole sellist taotlust esitanud. Ilma võlgniku avalduseta ei saa kohus sundtäitmist peatada. Tagaseljaotsuse põhjendustes on kohus lugenud tõendatuks, et uue elatise otsuse langetamise tõttu tuleb peatada varasema kohtuotsuse täitmine.

Kohtunik märkis, et ta on sarnast formuleeringut kasutanud pidevalt ka varasemates elatise suurendamise otsustes ning kuni käesoleva ajani ei ole mitte ükski teine kohtutäitur tõlgendanud lahendeid sissenõudja kahjuks ja peatanud sundtäitmist kuni lahendi tegemiseni tekkinud võlgnevuse osas. Tagaseljaotsuse resolutsiooni p-s 2 toodud formuleeringut ei saa tõlgendada elatise sissenõudmiseks alustatud sundtäitmise peatamisena. Hageja sai asjast õigesti aru. Kohus formuleeris omal algatusel tagaseljaotsuse resolutsiooni p-i 2 õigusselguse huvides, selleks, et kõigile menetlusosalistele oleks täpselt selge, mis ajast ja kui suures summas peab kostja hagejatele elatist maksma.

TsMS § 459 lg 1 sätestab, et pärast otsuse jõustumist, millega kostjalt mõisteti välja perioodilised maksed või kohustati kostjat täitma muid korduvaid kohustusi, on poolel õigus uues hakis nõuda maksete suuruse ja tähtaegade muutmist otsuses. Sama paragrahvi teine lõige sätestab, et otsust

võib muuta alates uue hagi esitamise ajast. Kohtunik just selliselt toimiski. Tekkinud olukorras pidi kostja kuni tagaseljaotsuse tegemiseni maksma hagejatele elatist eelmise kohtuotsuse järgi väiksemas summas ja see summa oli kindlasti juba kostjalt ka sisse nõutud kohtuotsuse sundtäitmise käigus. Alates tagaseljaotsuse tegemisest langes ära vajadus täita kahte kohtulahendit korraga, sest tagaseljaotsusega kostjalt välja mõistetud elatis hõlmas endas ka varasema kohtuotsusega välja mõistetud elatise. Tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 formuleeringuga soovis kohus vältida olukorda, kus alguses arvutatakse kostjalt elatist, selle sissenõudmisel, varasema kohtuotsuse järgi ja siis nõutakse kostjalt elatist juurde puudu jääva osana veel tagaseljaotsuse järgi. Selliselt maksmisele kuuluva elatise arvutamine oleks kohtu arvates ebaselge, ebaülevaatlik ning mitmeti tõlgendatav. Tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 eesmärk ei olnud kostja vabastamine elatise võla tasumisest, elatise sundtäitmismenetluses varasema elatise võla kostjalt hageja kasuks sissenõudmise takistamine ning hagejale tarbetu aja- ja materiaalse lisakulu põhjustamine.

4. Kohtunik teatas distsiplinaarkolleeegiumile kirjalikult, et tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 eesmärgiks ei olnud täitemenetluses sundtäitmise peatamine. Selle punkti pani ta tagaseljaotsuse resolutsiooni eesmärgiga selgitada täiendavalt menetlusosalistele, millisest kuupäevast tuleb hakata arvutama elatist nimetatud tagaseljaotsuse järgi. Kuni käesoleva juhtumini oli sellest ka niimoodi aru saadud, mille tõttu kohtunik ei mõelnud selle peale, et selgituse sõnastus võib olla ilmselt ebaõnnestunud. Kohtunik teatas, et kahetseb puhtsüdamlikult juhtunut.

Distsiplinaarkolleeegiumi istungil ütles kohtunik, et ta ei tunnista ennast talle esitatud distsiplinaarsüüdistuses süüdi. Ta väitis, et ta ei andnud tagaseljaotsuse resolutsiooni p-ga 2 kohtutäiturile alust peatada varasemat täitemenetlust, sest selle punktiga peatati mitte täitemenetlus, vaid kohtuotsuse täitmine.

5. Kohtuniku iseloomustamiseks on esitatud ja distsiplinaarasja materjalide juurde võetud: 1) Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleeegiumi 18.06.2012. a nõupidamise protokoll; 2) Tartu Ringkonnakohtu esimehe 18.05.2012. a kiri kohtunikule; 3) A Maakohtu esimehe antud iseloomustus kohtuniku kohta; 4) A Maakohtu esimehe 15.01.2014. a seletuskirja päring kohtunikule seoses kohtuniku menetluses olevate asjadega; 5) kohtuniku 30.01.2014. a seletuskiri eelnimetatud päringuga seoses; 6) A Maakohtu konsultant J. Masalska 23.04.2014. a vastus kohtu esimehe päringule; 7) A Maakohtu kohtuistungisekretär J. Kolesnikova 28.04.2014. a vastus kohtu esimehe päringule.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

6. Kolleeegium leiab, et distsiplinaarsüüdistuses esitatud faktiliste asjaolude üle puudub vaidlus. Distsiplinaarsüüdistuses nimetatud asjaolud on tõendatud distsiplinaarkolleeegiumi otsuse p-s 2 märgitud kirjalike tõenditega. Küsimus on üksnes selles, kas kohtunik järgis tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 tehes menetlusõiguse norme ja kas menetlusõiguse normi rikkumine kvalifitseerub kohtunikule esitatud süüdistuses nimetatud distsiplinaarsüüteks.

7. Kohtute seaduse § 87 lg 2 esimese lause kohaselt on kohtuniku distsiplinaarsüütegu kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmises. Kolleeegium on varasemas praktikas märkinud, et kohtuniku süüteks selle sätte mõttes võib olla ka õigusnormi ilmselge rikkumine. Kuid samas peab kohtuniku sõltumatuse tagamiseks olema välistatud tema distsiplinaarne mõjutamine selle eest, et ta tõlgendas õigust oma siseveendumuse kohaselt ja erinevalt ükskõik kelle arusaamast. Oluline on seejuures kontrollida, kas kohtunik rikkus ilmselget õigusnormi ja kas see rikkumine oli süüline.

8. Distsiplinaarkolleeegiumil puudub pädevus hinnata, kas tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 kohustas kohtutäiturit varasemat täitemenetlust peatama või pidi kohtutäitur sellest punktist aru saama nii,

nagu oli mõelnud kohtunik ja sai aru kaebuse esitaja. Distsiplinaarkolleeegiumil puudub pädevus hinnata ka Tartu Ringkonnakohtu 06.03.2014. a määruse õigsust.

Kohtupraktikas ei ole väljakujunenud üldtunnustatud seisukohta, kuidas peaks kohtulahendi resolutsioon välja nägema juhul, kui TsMS § 459 järgi muudetakse varasema kohtulahendiga väljamõistetud elatise suurust. Ebaselge on ka see, kas elatise suuruse muutmisel tuleks algtada uus täitemenetlus või tuleks jätkata vana täitemenetlust, arvestades alates hagi esitamisest uue kohtulahendiga väljamõistetud elatise suurust. Veel on ebaselge, kas kohus peaks omal algatusel (st ka juhul, kui menetlusosalised seda ei taotle) võtma tarvitusele abinõud selleks, et välistada varasema kohtulahendi jätkuv täitmine pärast TsMS § 459 kohaldamist, st uue kohtulahendi tegemist, millega on elatise suurust alates hagi esitamist muudetud. Seetõttu ei pea distsiplinaarkolleeegium õigeks kohtunikule ette heita seda, et ta soovis peatada varasema kohtulahendi täitmist omal algatusel.

Samuti ei pea distsiplinaarkolleeegium õigeks kohtunikule ette heita seda, et ta ei ole tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 põhjendanud. Tagaseljaotsuse põhjendustes on kohus märkinud, et uue elatise otsuse langetamise tõttu tuleb peatada varasema kohtuotsuse täitmine. Seda, kas selline põhjendus on õiguslikult veenev, on hinnangu küsimus ning selles osas hinnangut andes, sekkuks distsiplinaarkolleeegium õigusemõistmise sisusse.

9. Küll on aga ilmselge, et kohtunikul puudus igasugune vajadus ja õiguslik alus peatada varasem täitemenetlus osas, mis puudutas elatise võlga. Täitemenetluse ilma kitsendusteta peatamine tõi kaasa olukorra, kus kaebuse esitaja peab juhul, kui võlgnik ei ole nõus täitemenetluse eelnimetatud osas peatamise lõpetamisega, esitama võlgniku vastu TsMS § 368 lg 2 järgi tuvastushagi tagaseljaotsuse selgitamiseks. Kohtunikul oli kohustus ja võimalus välja selgitada, kas varasema kohtulahendi alusel on tekkinud võlg, mille osas algtatud täitemenetlust ei ole alust peatada. Seda tegemata ning täitemenetluse täielikult peatades rikkus kohtunik hooletusest oma ametikohustusi. Elatise suurendamise hagiavaldusele oli lisatud kohtutäituri assistendi O. Mišina 12.10.2012. a tõend, mille kohaselt oli 01.10.2012. a seisuga võlgniku elatusraha võlgnevus 11 797,25 eurot. Seega oli kohtuniku käsutuses elatise võlga kinnitav dokument.

Distsiplinaarkolleeegiumi arvates ei oleks probleemi tekkinud, kui tagaseljaotsuse resolutsiooni p-s 2 oleks olnud märgitud, et peatamine käib üksnes elatise varasema kohtuotsusega määratud suuruse kohta alates hagi esitamisest (mitte tagaseljaotsuse tegemisest nagu on märgitud tagaseljaotsuse resolutsiooni p-s 2). Kõige lihtsamalt oleks saanud tagaseljaotsuse resolutsioonis märkida, millisest kuupäevast alates tuleb hakata elatist arvestama uue otsuse järgi.

Distsiplinaarkolleeegium ei nõustu distsiplinaarsüüdistuse seisukohaga, et kohtunik muutis võimatuks elatise võla sissenõudmise. Küll aga tõi kohtuniku tegevus kaasa selle, et elatise võla sissenõudmine on takistatud ning kaebuse esitaja peab ilmselt esitama võlgniku vastu TsMS § 368 lg 2 järgi tuvastushagi tagaseljaotsuse resolutsiooni p 2 selgitamiseks. Viimane toob kaebuse esitaja jaoks kaasa põhjendamatu ajakulu ja asjaajamist. Samas ei paku tuvastushagi esitamine kiiret ja kohest lahendust kohtuniku tekitatud probleemile, sest võlga ei ole võimalik enne sisse nõuda, kui tuvastushagi kohta tehakse kohtuotsus hageja kasuks ja see otsus jõustub.

10. Distsiplinaarkolleeegium leiab, et puudub alus kohtunikku distsiplinaarkorras süüdi mõista selle eest, et ta ei selgitanud 02.10.2013. a määruses seda, kuidas kaebuse esitajal oleks võimalik saavutada täitemenetluse jätkamist. Sellist selgitamiskohustust seaduses sätestatud ei ole. Kuigi kohtunik võinuks sellist selgitust ilmselt anda ja see ei oleks seadnud kahtluse alla tema erapooletust, ei ole selgituse andmata jätmine menetlusõiguse normi rikkumine.

11. Eeltoodu alusel leiab kolleegium, et kohtunik X on toime pannud distsiplinaarsüüteo KS § 87 lg 2 esimese lause mõttes ning teda tuleb distsiplinaarkorras karistada.

Distsiplinaarkaristuse määramisel arvestab distsiplinaarkolleegium distsiplinaarsüüteo raskust ja iseloomu, samuti seda, et X töötab kohtunikuna alates 1995. aastast.

Juhindudes KS § 87 lg-st 1, § 87 lg 2 esimesest lausest, § 88 lg 1 p-st 1 ja § 97 lg-st 1, mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunik X-i süüdi distsiplinaarsüüteos – ametikohustuse mittekohases täitmises – ja karistab teda noomitusega.

Maret Altnurme

Jüri Ilvest

Ülle Jänes

Jüri Pöld

Tambet Tampuu